

Олег Г. Воловін*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

В статті досліджено міжнародний досвід податкового стимулювання підприємництва, зокрема, практика Канади, Ірландії, Німеччини. Розглядаються ключові податкові інструменти, що використовуються в різних країнах світу для підтримки малого та середнього бізнесу, інноваційних проектів та стартапів. Описано зниження податку на прибуток для малих підприємств, податкові пільги для інноваційних проектів, а також пільги на інвестиції. Стаття аналізує ефективність цих податкових важелів у створенні сприятливого бізнес-клімату та залученні інвестицій. Зроблені висновки, що прозорість податкової системи є важливим фактором, що сприяє розвитку підприємництва.

Ключові слова: підприємництво, податкові важелі, податкова система, податки, податкові інструменти, податкова політика.

Табл. 2. Літ. 7.

DOI: 10.32752/1993-6788-2023-2-270-205-210

Oleg H. Volovin

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF TAX INCENTIVES OF ENTREPRENEURSHIP

The article examines the international experience of tax incentives for entrepreneurship, in particular, the practice of Canada, Ireland, and Germany. The key tax instruments used in different countries of the world to support small and medium-sized businesses, innovative projects and startups are considered. Income tax reductions for small businesses, tax breaks for innovative projects, and investment benefits are described. The article analyses the effectiveness of these tax levers in creating a favourable business climate and attracting investments. It was concluded that the transparency of the tax system is an important factor contributing to the development of entrepreneurship.

Keywords: entrepreneurship, tax levers, tax system, taxes, tax instruments, tax policy.

Peer-reviewed, approved and placed: 18.12.2023.

Постановка проблеми. Податкова система має значний вплив на розвиток підприємницької діяльності, що робить дослідження досвіду податкового стимулювання розвитку підприємництва особливо актуальним. В умовах економічної нестабільності та викликів, пов'язаних з війною та постпандемічним відновленням, важливо знайти ефективні способи підтримки та стимулювання підприємницької діяльності, які працюватимуть в довгостроковій перспективі повоєнного відновлення національної економіки. Вивчення міжнародного досвіду податкового стимулювання підприємництва може надати цінні рекомендації для України, що сприятиме інтеграції в глобальну економіку. За останнє десятиліття ЄС пережив численні кризи, які вплинули на його економіку та системи оподаткування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну основу дослідження механізмів податкового регулювання та стимулювання підприємницької

* Independent researcher, Ukraine

діяльності становлять праці таких вітчизняних дослідників як: А. І. Крисоватого, О. М. Десятнюк, В.М. Кміть, Н.А. Кизим, Н.А. Свелеби, О. В. Майор та інших.

У зарубіжній науці тематика податкових важелів та їх впливу на розвиток підприємництва досліджується досить активно. Основні напрями досліджень включають дослідження впливу податків на інновації, податкові реформи та їх вплив на економічний розвиток. Доцільним є аналіз наявних податкових важелів і стимулів у зарубіжній практиці та виявлення їх впливу на розвиток підприємницької діяльності.

Метою дослідження є вивчення міжнародного досвіду податкового стимулювання підприємницької діяльності.

Основні результати дослідження. Податкові важелі - це інструменти податкової політики, які використовуються для впливу на економічну активність суб'єктів господарювання. Це можуть бути податкові ставки, пільги, дотації тощо. У традиційній економічній літературі стверджується, що високі ставки податку на прибуток підприємств можуть обтяжувати економічне зростання, спонукаючи країни до значного зниження ставок корпоративного податку [5].

Неокласична теорія вважає, що зниження податків стимулює економічне зростання, оскільки збільшує прибутки підприємств, які можуть бути реінвестовані в бізнес. Кейнсіанська теорія пропонує, що державне втручання через податкову політику може стабілізувати економіку та стимулювати підприємницьку діяльність в умовах економічного спаду [3].

Досвід розвинених країн у вирішенні податкових проблем у формуванні та проведенні збалансованої податкової політики показує, що вона може як стримувати, перешкоджати розвитку підприємництва в державі, так і, навпаки, сприяти йому, бути важливим стимулом для детінізації сфери підприємництва. Як приклади міжнародного досвіду податкового стимулювання підприємництва можна назвати визначити такі країни, як Ірландія, Німеччина, Сінгапур, Канада, США (табл. 1).

Ці приклади демонструють, як різні країни застосовують податкові важелі для стимулювання підприємництва та залучення інвестицій.

Ірландія відома своїми податковими пільгами, які сприяють розвитку підприємництва. Зокрема, Ірландія має низькі податкові ставки для компаній, що становить 12,5% на прибуток. Це одна з найнижчих податкових ставок у Європі. Також Ірландія надає податкові пільги для компаній, щокладаються в інноваційні проекти, що сприяє розвитку нових технологій та продуктів. Ірландія також надає податкові пільги для стартапів, що сприяє створенню нових робочих місць та розвитку бізнес-середовища. Ірландія відома своєю прозорою податковою системою, що створює сприятливе бізнес-середовище для підприємців. Ці заходи допомагають створити сприятливу економічну ситуацію для підприємців та приваблюють іноземні інвестиції.

Канада має різноманітні податкові пільги та інсентиви для підприємців, які спрямовані на стимулювання економічного розвитку та залучення інвестицій. Зокрема, Канада пропонує зниження податку на прибуток для малих підприємств, що допомагає зменшити фінансовий тягар на ранніх

стадіях розвитку, а також надає податкові пільги для компаній, що вкладаються в інноваційні проекти, що сприяє розвитку нових технологій та продуктів.

Таблиця 1. Досвід країн світу з податкового стимулювання підприємництва, узагальнено автором за [6]

Ірландія	Ця країна відома своїми низькими податками для компаній, що привернули багато міжнародних підприємств. Ірландія також пропонує податкові інсентиви для стартапів та інноваційних проектів.
Німеччина	Німецьке право податкового стимулювання включає різні податкові пільги для малих та середніх підприємств, такі як зниження податку на прибуток та пільги на інвестиції в нові технології.
Сінгапур	Сінгапур відомий своїми низькими податками та прозорими податковими системами, що створюють сприятливу бізнес-середу. Країна також пропонує податкові пільги для стартапів та інноваційних проектів.
Канада	Канада пропонує різні податкові пільги для підприємців, включаючи зниження податку на прибуток для малих підприємств та податкові інсентиви для інноваційних проектів.
США	В США є різноманітні податкові пільги для підприємців, включаючи зниження податку на прибуток для малих підприємств, податкові інсентиви для інноваційних проектів та пільги на інвестиції в нові технології.

Канада пропонує пільги для інвесторів, які підтримують розвиток нових підприємств та розширення існуючих, а також надає податкові пільги для стартапів, що сприяє створенню нових робочих місць та розвитку бізнес-середовища. В цілому податкова система Канади характеризується своєю прозорістю, що створює сприятливу бізнес-середу для підприємців [6].

Сінгапур відомий своєю прозорою податковою системою та різноманітними податковими пільгами для підприємців. Сінгапур має стабільну податкову систему з податковою ставкою 17% для компаній. Це стосується як місцевих, так і іноземних компаній. Стосовно податкових пільг, Сінгапур пропонує зниження податку на прибуток для малих підприємств, що допомагає зменшити фінансовий тягар на ранніх стадіях розвитку. Існують різні податкові пільги, доступні для платників податків, які здійснюють підприємницьку діяльність в галузях, що визначені як сприятливі для економічного розвитку Сінгапуру. Загалом очікується, що заявники будуть здійснювати суттєву діяльність із високою вартістю в Сінгапурі, а також зобов'язуватись виділяти певні витрати місцевого бізнесу та кваліфіковану роботу. Деякі фактори включають використання Сінгапуру як бази для впровадження стратегій регіональної експансії; впровадження та закріплення передових навичок, технологій та діяльності в Сінгапурі; внесок у зростання науково-дослідних та інноваційних можливостей; і потенційний побічний ефект для решти економіки. Також Сінгапур надає податкові пільги для компаній, що вкладаються в інноваційні проекти, що сприяє розвитку нових технологій та продуктів. А також для стартапів, що сприяє створенню нових робочих місць та розвитку бізнес-середовища [8].

Податкове стимулювання підприємництва в США включає різні заходи та інструменти, спрямовані на підтримку бізнесу та залучення інвестицій, зокрема:

1. Зниження податків: Підприємці можуть отримувати знижки на федеральні податки, як-от корпоративний податок на прибуток (Corporate Income Tax) та податок на прибуток фізичних осіб (Personal Income Tax).

2. Заощадження: Підприємці можуть створювати пенсійні фонди, які дають їм податкові знижки. Це стимулює підприємців зберігати кошти на майбутнє.

3. Захист від банкрутства: Закони про захист від банкрутства дозволяють підприємцям реорганізовуватися та відновлювати свої бізнеси після фінансових труднощів.

4. Підтримка стартапів: США мають різні програми та ініціативи, спрямовані на підтримку стартапів та малого бізнесу, включаючи доступ до кредитів, грантів та інших ресурсів.

5. Зниження податків на додаткові витрати: Підприємці можуть отримувати знижки на податки за додаткові витрати, такі як витрати на науково-дослідну діяльність, розвиток та інновації.

Ці заходи спрямовані на стимулювання економічного розвитку та залучення інвестицій у США.

Основні податкові важелі стимулювання економічного розвитку підприємства в досліджених країнах наведені в табл. 2.

Таблиця 2. Матриця наявності податкових важелів-стимуляторів в податкових системах окремих країн світу, побудовано автором

	Ірландія	Канада	Сінгапур	США
Податкові ставки	12,5%	28% - 10% (малий бізнес) Провінція Онтаріо: 11.5% - 3.2% (малий бізнес)	17%	На федеральному рівні існують 7 податкових ставок: 10%, 12%, 22%, 24%, 32%, 35% і 37%
Податкові пільги	Для інноваційних проектів Для стартапів	Для інноваційних проектів Для стартапів	Для галузей, що визначені як сприятливі для економічного розвитку Сінгапуру Для інноваційних проектів Для стартапів	Зниження податків Захист від банкрутства Підтримка стартапів
Прозорість податкової системи	Прозора	Прозора	Прозора	Не прозора

Отже, спільним для усіх досліджуваних країн є податкове стимулювання підприємницької інноваційної діяльності, підтримка стартапів, що сприяє розвитку нових технологій та продуктів, а також інвестиційній активності.

В цілому вивчення міжнародного досвіду та його критичне оцінювання може бути корисним для податкової політики України, оскільки впровадження податкових важелів може суттєво вплинути на економічний розвиток країни, зокрема на інновації та технологічний розвиток, на регіональний розвиток, на експорт та міжнародну торгівлю тощо.

Як показує вивчення зарубіжного досвіду, податкові пільги для інноваційних підприємств можуть стимулювати інвестиції в нові технології та дослідження, що сприятиме технологічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності.

В свою чергу, диференційовані податкові ставки для різних регіонів можуть сприяти рівномірному економічному розвитку країни, зменшуючи диспропорції між розвиненими та менш розвиненими регіонами

Податкові стимули для експортно-орієнтованих підприємств можуть сприяти збільшенню обсягів експорту, що позитивно вплине на торговий баланс країни. Податкові пільги для підприємств, що займаються соціально відповідальним бізнесом, можуть стимулювати розвиток соціальних проектів та підвищення рівня життя населення. Податкові стимули для підприємств, що впроваджують екологічно чисті технології, можуть сприяти зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та розвитку зеленої економіки. Зменшення податкового навантаження на підприємства може підвищити їх фінансову стійкість, що дозволить їм краще адаптуватися до економічних криз та інших викликів.

Висновки. Отже, підсумовуючи, можна зробити висновок, що податкова система значно впливає на розвиток підприємницької діяльності через різноманітні податкові важелі. Це інструменти податкової політики, такі як податкові ставки, пільги та дотації, які впливають на економічну активність. Високі ставки податку на прибуток можуть обтяжувати економічне зростання, тоді як зниження податків може стимулювати його.

Неокласична теорія підтримує зниження податків для стимулювання економічного зростання, тоді як кейнсіанська теорія пропонує державне втручання через податкову політику для стабілізації економіки.

На сучасному етапі свого економічного розвитку такі країни, як Ірландія, Німеччина, Сінгапур, Канада та США, використовують різні податкові важелі для стимулювання підприємництва, що може бути корисним для України в контексті економіки воєнного стану та повоєнного відновлення.

1. Коніна М. О. Податкові важелі антикризової політики держави. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 18(2). С. 62-65.

2. Лайко О.Л. Податкові важелі підтримки соціально-економічного розвитку територіальних громад. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2017. № 2 (2). С. 26-32

3. Напрями формування податкової політики України в контексті фіскальної децентралізації та розширення бази оподаткування : моногр. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого, д-ра екон. наук, проф. О. М. Десятнюк. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 182 с.

4. Свелеба Н. А., Майор О. В. Податкові важелі впливу на формування організаційно-економічного механізму розвитку підприємств сфер послуг. Науковий вісник НЛТУ України. Серія Економічна. 2018, т. 28, № 4. С. 112–115

5. Annual Report on Taxation 2023, Directorate-General for Taxation and Customs Union, European Commission, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2209a0fc-1ec9-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en>

6. Tax credits and incentives. PWC Official web site. URL: taxsummaries.pwc.com

7. Singapore - Corporate - Tax credits and incentives. PWC Official web site. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/singapore/corporate/tax-credits-and-incentives?form=MG0AV3>

1. Konina M. O. Podatkovi vazheli antykrizovoi polityky derzhavy. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. 2018. Vyp. 18(2). S. 62-65.

2. Laiko O.L. Podatkovi vazheli pidtrymky sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnykh hromad. Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu. 2017. № 2 (2). S. 26-32

3. Napriamy formuvannya podatkovoi polityky Ukrainy v konteksti fiskalnoi detsentralizatsii ta rozshyrennia bazy opodatkuvannya : monohr. / za red. d-ra ekon. nauk, prof. A. I. Krysovatoho, d-ra ekon. nauk, prof. O. M. Desiatniuk. Ternopil : TNEU, 2016. 182 s.

4. Sveleba N. A., Maior O. V. Podatkovi vazheli vplyvu na formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rozvytku pidpriemstv sfer posluh. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. Seriya Ekonomichna. 2018, t. 28, № 4. S. 112–115

5. Annual Report on Taxation 2023, Directorate-General for Taxation and Customs Union, European Commission, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2209a0fc-1ec9-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en>

6. Tax credits and incentives. PWC Official web site. URL: taxsummaries.pwc.com

7. Singapore - Corporate - Tax credits and incentives. PWC Official web site. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/singapore/corporate/tax-credits-and-incentives?form=MG0AV3>